

Oktober 2022

Afgelopen jaren zijn in Nederlandse dorpen en wijken in een rap tempo energiecoöperaties van de grond gekomen. Op het moment zijn er meer dan 200 initiatieven voor een collectief warmteproject. Ruim 20 projecten bevinden zich in de ontwikkelfase, 5 projecten zijn aan het realiseren en Thermo Bello is al meer dan 15 jaar in bedrijf en is bezig met de vervangingsinvesteringen. Altijd in goede samenwerking met gemeenten. Energie Samen zet een gezamenlijk dienstenbedrijf voor warmteschappen op om de professionaliteit te bieden die nodig is voor de complexiteit van warmteprojecten. Dit bedrijf bundelt de kennis van 10 vergevorderde warmteprojecten en coöperatieve energieleveranciers, met een gezamenlijke investering van 300 miljoen euro en meer dan 15.000 aansluitingen.

De nieuwe warmtewet zou de realisatiekracht van coöperaties moeten versterken. Maar de aandacht ging naar de strijd tussen de energiebedrijven en gemeenten over het eigendom van warmtenetten. Die is afgelopen vrijdag 21 oktober door het kabinet beslecht. Alle aanleiding om nu in te zetten op het beter positioneren van bewoners bij het ontwikkelen van warmtenetten. Allereerst om principiële redenen. Ze zijn contractspartij van de leverancier en betalen maandelijks de warmterekening. Hun instemming is voorwaarde voor de aanleg van een warmtenet. Maar ook voor de broodnodige versnelling. Coöperaties mobiliseren steun voor de positieve kanten van collectieve warmte: van het gas af, betaalbare prijzen en collectieve zeggenschap. Op basis van deze uitgangspunten stromen handtekeningen van bewoners binnen. Op het Wilhelmina-Gasthuisterrein in Amsterdam hebben afgelopen maanden meer dan 70% van de bewoners hun handtekening gezet onder een startcontract. In Wageningen is bijna 80% in zicht.

Gemeenten én warmtecoöperaties hebben belang om de handen ineen te slaan. De coöperatie heeft gemeentelijke steun nodig om het project te kunnen ontwikkelen, met name voorfinanciering en inpassing in het lokale beleid. De gemeente kan de coöperatie benutten voor het draagvlak en de kennis en ervaring die inmiddels is opgebouwd (voor iedereen ontsloten op www.plankenzondergas.nl).

Van de rijksoverheid vragen we om in de warmtewet alsnog de benodigde randvoorwaarden te scheppen. Als de positie van bewoners niet goed geborgd is zullen ze deze positie zelf organiseren in de wijken, vaak in negatieve zin. Voor het versterken van de realisatiekracht zijn nodig: (1) Het definiëren van een *warmte-energiegemeenschap*, ofwel "warmteschap" in de wet. Zoals reeds in 2019 in de Europese regelgeving gedefinieerd in Richtlijn 2012/27/EU (Art. 2. Lid 11). Met rechten tot initiatief en ontwikkeling van projecten en 'opgroeirecht' van warmte-energiegemeenschappen (2) Het vastleggen van eisen aan volledige *transparantie*: elke eindgebruiker 'tot op de kosten van de koffiebonen' moet kunnen inzien welke kosten er zijn gemaakt en hoe zijn of haar tarieven zijn opgebouwd. (3) *Een nationaal financieel stelsel* (ontwikkelingsfonds, waarborgfonds) met overheidsfinanciering onder gemeentegarantie. Vergelijkbaar met de financiering van woningcorporaties tussen 1901 en 1993. Na 1993 zijn de corporaties verzelfstandigd. Dat kon toen ook, met het kapitaal dat ze een eeuw lang hadden opgebouwd. Zover zijn warmtecoöperaties nog lang niet. (4) *Local4local*: haal barrières (markt, tarieven) weg voor directe levering door producerende coöperaties (zon en wind) aan warmtecoöperaties.

Theo Konijn en Ted Zwietering, namens coöperaties uit het hele land:
Benedenbuurt Wageningen (WOW), Buurtwarmte Enkhuizen, Grunneger Power, KetelhuisWG, Meerenergie, Wattnu - Warmtenet Muiderberg, Peel Energie, Traais Energiecollectief Terheijden, Thermo Bello Culemborg, Warm Heeg, Zonnewarmte.NL Haarlem, ZutphenEnergie en de koepel Energie Samen.